ՆՈՐ-ԴԱՐ

№ 140 ԵՐՐՈՐԴ ՏԱՐԻ Երեքշաբթի 26 Օգոստոսի **1886** Երեքշաբթի 26 Օգոստոսի ԵՐՐՈՐԴ ՏԱՐԻ № 140

Տարեկան 10 րուբլի, վեց ամիսը՝ 6 րուբլի, երեք ամիսը՝ 3 ր. 50 կ. հատով 5 կոպէկ։
Բաժանորդ գրվում են Թիֆլիսում միմիայն խմբագրատանը։

Խմբագրութեան հասցէն՝ Тифлисъ. Редакція «Норъ-Даръ»
կամ Tiflis. Rédaction «Nor-Dar».

Խմբագրատունը բաց է ամեն օր (բացի տօն օրերից) ժամը 9-ից մի՛,
2-ը։ Յայտարարութիւնները ընդունվում են ամեն լեզուներով։
Յայտարարութիւնների բաժին 2 կ., ընկալմների համար՝ կրկնապատիկ։

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

Առաջնորդող. — Բոլղարական յեղափոխութեան առթիւ։

Քրոնիկոն. — Լուրեր։

Թղթակցութիւններ. — Ղարաղալա. — Սղնախ։

Քաղաքական. — Բիրմանի. — Իտալիա. — Լուրեր։

Խառն լուրեր։

«Նոր-Դար»-ի հեռագիրներ։

Բանասիրական. — Անմեղ զոհ (վերջ.)

Յայտարարութիւններ։

Թիֆլիս 25 օգոստոսի 1886.

ԲՈԼՂԱՐԱԿԱՆ ՅԵՂԱՓՈԽՈՒԹԵԱՆ ԱՌԹԻՒ

Եւրոպական լրագրերը նեղանում էին, որ ընթերցող հասարակութեան նորանոր տեղեկութիւններ չունէին տալու։

Բայց այժմս Բալկան թերակղզու վերայ տեղի ունեցող դէպքերը այնքան հետաքրքիր նիւթ են մատակարարում եւրոպական թերթերին, որ մինչև անչամ ժամանակ և միջոց էլ չեն գտնում դրանք մի դէպքից հարկաւոր օգուտը քաղելու և իրենց տեսակէտից խորհրդածութիւններ անելու։ Բոլղարական վերջին յեղափոխութեան մասին ստացած հեռագրերը բովանդակում են իրենց մէջ մի շարք կատարեալ դրամատիքական երևույթների և գործողութիւնների տեսարաններ, որոնք լարում են ընթերցողի ուշադրութիւնը և զգացումները, յուզում են մտքերը, ուրախացնում, տրտմեցնում, յուսահատեցնում կամ յուսադրում... մի զգացմունք անմիջապէս փոխանակւում է միւս հակառակ զգացմունքին, այնքան արագութեամբ փոփոխվում են դէպքերը և ամբողջ դրութիւնը կերպարանափոխւում։

Դժուար թէ դրամատիքական գրողի վառ երևակայութիւնը այդքան հետաքրքիր տեսարաններ և վերին աստիճանի հոգին յուզող, միտքը կաշկանդող «էֆֆէկտներ» այսինքն գրութիւններ կարողանար ստեղծել, ինչ որ ստեղծեց ամենակարճ ժամանակամիջոցում վերջին բոլղարական յեղափոխութիւնը։

Իշխան Ալէքսանդրին գիշերը իւր պալատում գահնկեց են անում, առաւօտը կանուխ թնդանօթները աւետում են այդ դէպքը Սօֆիայի բնակիչներին, մի մետրոպօլիտ գահընկեց թեան մաղթանք է կատարում, որ երկիրը ազատուեցաւ իշխան Ալէքսանդրից, ամբոխը ծնկաչոք ընդունում է իւր իշխանի անկումը։ Մի քանի օր յետոյ իշխան Ալէքսանդրը վերադառնում է աքսորից յաղթական մեծ ցոյցերով Բոլղարիա այն նաւով, որ նրան տարել էր մի քանի օր առաջ աքսոր. բոլղարական ազգային ժողովի նախագահը բազմաթիւ պատգամաւորութիւնով ծնկաչոք ընդունում է իշխան Ալէքսանդրին, սպաները ձեռքերին տանում են նրան, մի ուրիշ մետրոպօլիտ փառաբանում է իշխանի վերադարձը, ոգեւորութիւնը տիրում է ամենին, ամեն տեղ ծածանում են ուրախութեան, ցնծութեան դրօշակները . . . . . և մի շաբաթ առաջ կէս գիշերին անկողնից հանած գահընկեց արած իշխանը արդէն յաղթանակով աքսորից վերադարձած այսօր Սօֆիայումն է...

Այսպիսի քաղաքական յեղափոխութիւնների է ենթարկվում մի ժողովուրդ, որ դեռ քաղաքականապէս հասունացած չէ և դիւրութեամբ գործիք է դառնում զանազան պատուասէր գործիչների ձեռքում։

Բոլղարիան այժմս աւելի քան մի ուրիշ ժամանակ, քաղաքական խիստ ճգնաժամի մէջ է։ Մեր ստացած ամենավերջին հեռագրական լուրը այն է՝ որ իշխան Ալէքսանդրը կամենում է կամաւորապէս հրաժարական տալ բոլղարական գահից։

Ինչով կը վերջանայ բոլղարական յեղափոխութիւնը, ոչինչ կարելի չէ ասել. այսքանս երևում է, որ երեք մեծ պետութիւններ համաձայնուել են բոլղարական խնդիրը եւրոպական խնդիր չդարձնել, այսինքն չթողնել, որ Բոլղարիայի համար խանգարուի եւրոպական խաղաղութիւնը։

ՔՐՈՆԻԿՈՆ

ԲՈՒՔԱՐԷՍՏԻՑ (Ռումինիա) մեր ստացած մի մասնաւոր նամակում խօսելով իշխան Ալէքսանդրի վերադարձի և ընդունելութեան մասին, ի միջի այլոց գրուած է. «Իշխան Ալէքսանդրը լաւ գիտէ, որ ռուսական քաղաքականութեան դէմ գնալով իւր գահը հաստատուն չէ կարող լինել, այդ պատճառով Սօֆիա համնելով, մտադիր է նա ազգային մեծ ժողով գումարել և առաջարկել ազգային ժողովին հետևեալ հարցը. չէ կամենում արդեօք բոլղարական ազգը իշխան Ալէքսանդրին, և եթէ չէ կամենում՝ ինքը իշխանը կամաւորապէս տալիս է իւր հրաժարականը Բոլղարական գահից և իսկոյն հեռանում է Բոլղարիայից։ Իսկ եթէ բոլղարական ազգը նրան է ուզում, այն ժամանակ իշխանը պիտի յայտնէ, որ ինքը ընդունում է ազգի ընտրութիւնը և մնում է ծառայելու ազգին և հայրենիքին»։

Թէ այս վերջին դէպքում որքան կը յաջողի նրան, այդ ցոյց կը տայ մօտիկ ապագան։

—

ԲԱԹՈՒՄԻՑ. — Օգոստոսի 21-ին, քաղաքիս առաջին մասի ոստիկանատնից մի քանի քայլ հեռաւորութեան վերայ մի տան մէջ պատահեցաւ մի օրիորդի սպանութիւն. ասում են որ սպանութեան պատճառը օրիորդի հաւաքած մի քանի հարիւրի չափ գումարն է եղել. չարագործները անյայտ են, բայց բանտարկուած է տան տէրը, ուր բնակում էր օրիորդը. կասկած կայ տան տիրոջ վերայ։

—

ԲԷՇՏԱՇԷՆԻՑ (Ծալկայ) — Օգ. 17-ին, մեր գիւղից 8 վերստ հեռաւորութեամբ գտնուող Թուրքարնակ Սարվան գիւղում ձերբակալեցին 5 տարուց իվեր փախստական ընկած աւազակապետ Բուչանին, որ մի 22 տարեկան վայելչակազմ երիտասարդ է. Արդէն վաղուց է՝ որոնում էին Բուչանին և ոչ մի հնարք չէր լինում կալանաւորելու նրան՝ չնայելով որ պ. գաւառապետի հրամանին համաձայն, իւրաքանչիւր գիւղից 10 հոգի դուրս եկած, բռնել էին բոլոր ճանապարհները։

Վիրոյիշեալ ամսաթուի նախընթաց գիշերը, աւազակապետը իւր երկու ընկերներով մտնում է Մանգլիսից 10 վերստ հեռաւորութեան վերայ գտնուող մի ղըխլաղճառի դուքանին, բայց բարձրացող աղմուկը նրանց փախուստ է խղարձնում.. Այդ միջոցին, աւազակների անբաղդութիւնից, Մանգլիսից վերադառնալիս է լինում պահապանների մի խումբ, որոնք նկատելով փախչող երեք անձանց՝ կասկածում են և հարցնում, թէ ովքեր են դրանք. աւազակները չեն պատասխանում և չարունակում են իրենց փախուստը. որովհետև գիշերը մութն է լինում, (այս դէպքը պատահում է ժամի երեքին) ուստի պահապանների խումբը, որ բաղկացած է լինում 12 հոգուց, միասին սկսում են հրացանաձգութիւնը.... Լուսաբացին տեսնում են, որ Թիւրքի մինը 6 տեղից գնդակահար, փռուել է գետին հրացանը մի ձեռին, փամփուշտների մի մասը միւս ձեռին, իսկ միւսծաբը կչուին կախ։ Նոյն առաւօտ Բուչանը հասնում է Սարվան գիւղը, և մինից խընդրում է, որ մինչև երեկոյ իրեն տեղ տան։ Աւազակապետը մտնում է ներս և ճաշելուց յետոյ քնում է, բայց տանուտէրը ...

ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ

ԱՆՄԵՂ ԶՈՀ

(Մի պատկեր իրական կեանքից)

VI *)

Երեկոյ էր։

Արևը վաղուց հրաժարական տալով խոնարհել էր իւր մուտքին և թանձր խաւարը սև թևերը տարածել էր աշխարհի վերայ։ Կապոյտ երկինքը ծածկուել էր անհամար աստղերով։ Հիւսիս-արևելքից փչում էր մի թոյլ բայց զովասուն քամի։ Երբեմն հեռու բակերից լսվում էին շների խառնաձայն հաչոց։

Գասպարեանի փառաւոր տունը գտնվում էր քաղաքի նշանաւոր թաղում, մի ընդարձակ և նշանաւոր փողոցի վերայ։ Շինութեան առաջ ընկած էր բակը, իսկ նրա միւս կողմ մի ընդարձակ և կանաչազարդ պարտէզ, որ ներկած փայտի նուրբուն վանդակապատով բաժանվում էր սալայատակ բակից։ Մեծ խնամքով հարթած և մաքրած ծառուղիների երկու ափերքով տնկած էին զանազան ծաղիկներ, իսկ պտղատու մեծ և փոքր ծառերը իրենց տերևախիտ ճիւղերը տարածելով չորս կողմի վերայ, կազմել էին մի բնական ամպհովանի։ Պարտէզի մէջ տեղում վեր էր զարկում անուշ ջրի հսկայական շատրուանը, որ կոփածոյ քարեայ խողովակից մարդու հասակի բարձրութեամբ ուղղահայեաց բարձրանալով թափում էր ջրով լի աւազանի մէջ-առաջացնելով մի ախորժելի աղմուկ։ Աւազանի չուրջը դրուած էին կանաչ ներկած տախտակեայ նստարաններ, որոնցից մէկի վերայ նստած էին Սաթենիկը և Ցոլակը։ Բակը լուսաւորող լապտերների աղօտ լուսաւորութիւնը տերևախիտ ծառերի արանքներից թափանցելով ընկել էր նրանց երեսին, երևան հանելով երկու միմեանց հակառակ պատկերներ։

Երեկոյեան մօտ ժամը ութն էր. այդ օրը ինչ-որ հանդէս լինելու պատճառով հրաւիրուած լինելով քաղաքի գրասէրատնում, Գասպարեանը վաղուց գնացել էր, իսկ Սաթենիկը, որ վաղուց սպասում էր մի յարմար ժամանակի՝ Ցոլակի հետ խօսելու համար, այդ օրը Ցոլակին տարաւ պարտէզ և աւազանի մօտ նստարանի վերայ, նստելով սկսեց խօսել նրա հետ զանազան բաների մասին։ Խօսքը գալով իրենց մասին, ի միջի այլոց ասաց նա.

—Երբ մենք փոքր էինք, իրար որ միմեանց եղբայր էինք ճանաչում և ոչինչ չգիտէինք դեռ ևս մի ներքին գաղտնիք թագնուած էր այդ «եղբայր» բառի մէջ... Ի հարկէ այդ մեզանից երկար ժամանակ ծածուկ չմնաց, վերջապէս յայտնուեցաւ որ մեր հայրերը դեռ մեր երեխայութեան հասակից նշանել էին մեզ... Անկարելի է ասել՝ թէ նրանց նպատակը բարի չէ եղել. բայց նրանք չեն հասկացել ժամանակիս ոգին. նրա պահանջներին համապատասխանող...

Եթէ մենք երկուս էլ լինէինք անկիրթ, անկասկած է, որ այդ համապատասխանող այլ կերպ կը վարուէին մեզ հետ. մենք առանց երկար մտածելու ամուսնութեան մասին, կը պսակուէինք։ Բայց քանի որ այժմ փոքր ի շատէ հասկացողութիւն ունինք, պէտք է որ այդքան թեթև աչքով չնայենք ամուսնութեան վերայ...

Ցոլակը դեռ ոչինչ չէր խօսում. նա ականջները լարած, գլուխը քարշ արած լսում էր Սաթենիկին, իսկ նա շարունակեց.

—Ամբողջ մարդկային ցեղը, ևս աւելի մեր հայրենիքը խաղաղ պահանջում է՝ որպէս բոլոր ծնողներից նոյնպէս և մեզանից՝ բարի, ազնիւ և կրթուած որդիք, այդքան յամառութիւններով պատրաստուած որդիք տալ հայրենիքին—հեշտ չէ.—այդ ի հարկէ ուղիղ է, Ցոլակ, այդ դու ինքդ էլ ես լաւ հասկանում...

Ցոլակը դարձեալ ոչինչ չպատասխանեց, այլ խորհրդաւոր կերպով շարժեց գլուխը, որ արտայայտութիւն էր նրա հոգեկան դրութեան, բայց Սաթենիկը ոչինչ չէր նկատում։

—Եթէ այդքան ծանր պարտականութիւն կայ մեր վերայ, յառաջ առաւ օրիորդը,—ուրեմն չպէտք է հեշտութեամբ վճռենք մտնել այդ անսահման լուծի տակ՝ որ կարող է յաւիտենական նախատինքի ենթարկել մեզ. մենք պէտք է նախ մեզ քննենք մեզ պատրաստենք, որ կարողանանք ապագայում կրթել մեր որդոց... ինչ կասես Ցոլակ, այդպէս չէ՞։

Ցոլակը նրա այս հարցին արեց գըլխի մի այնպիսի շարժում, որի մէջ և համաձայնութիւն և անհամաձայնութիւն էր նշմարվում. բայց քանի երկարում էր խօսքը, այնքան աւելի ծանրանում էր Ցոլակը, այնքան բորբոքվում էր ներքին կատաղութիւնը, թէ և մեծ զգուշութեամբ խեղդում էր այդ ամենը իւր մէջ, որ չնկատէր Սաթենիկը։ Միամիտ օրիորդը ոչինչ առանձին բան չնկատելով նրա մէջ, շարունակեց.

—Իմ մասին ի հարկէ դու կարող ես խօսել, Ցոլակ, կարող ես իմ առջև դնել այն բոլոր պակասութիւն և վատութիւններս, ինչ որ կը նկատես կամ նկատում ես ինձանում. իսկ քո մասին, ների՛ր Ցոլակ, ես մի փոքր ազատ պէտք է խօսեմ, ես իմ համոզմունքը չպէտք է բռնաբարեմ... Յիշում ես, Ցոլակ, թէ որքան սիրում էի քեզ, յիշում ես որ մի օր չաեսնելիս՝ սիրտս պատռվում էր, յիշում ես որ դու առաջին անգամ ինձանից բաժանուելիս, երբ Մոսկուայ էիր գընում, որքան արտասուեցի, որքան մաշուեցի, որքան կարօտ քաշեցի, յիշում ես առաջին անգամ երբ առեցին ինձ քո այնտեղից վերադառնալը, որքան ուրախութեամբ դիմաւորեցի քեզ, ինչ ինչ կարօտալի համբոյրներով ողջունեցի գալուստդ, յիշում ես այդ բոլորը։—Դրանք ապացոյց են, որ անսահման սիրով սիրում էի քեզ.... Բայց այժմ,—այժմ ես քեզ չեմ կարող նոյն սիրով սիրել, որովհետև դու նոյն Ցոլակը չես, դու փոխուել ես, բոլորովին այլ կերպարանք ես ստացել... Մոսկուայի անտառակ չրջանը բոլորովին դուրս հանեց քեզ քո ուղիղ ճանապարհից.... Մօրդ արտասուքը թափել տուիր դու, հայրդ, որի միակ յոյսը և ապաւէնն էիր, անիծեց քեզ, անիծեց նա մահուան անկողնի մէջ և զրկեց քեզ այնքան հարստութիւնից, որ քո հարազատ սեփականութիւնն էր.... Իսկ ես, ես՝ որ այնքան սիրում էի քեզ, այն օրից, երբ նշմարեցի քո մէջ մոլութեան հետքեր, երբ ստացայ և այն անատրադիր նամակը,—այն օրից ես էլ միշտ լաց եղայ քո վերայ, այժմ էլ լաց եմ լինում և չգիտեմ արդեօք իմ արտասուքը կարո՞ղ են շարժել քո գութը, կարո՞ղ են դարձնել քեզ քո բռնած ընթացքից....

—Ի՞նչ ընթացքի մասին է խօսքդ, մի խէթ հայեացք ուղղելով նրա վերայ, հարցրեց Ցոլակը։

—Ինչ ընթացքի մասին...դեռ հարցնում ես, Ցոլակ, էլի՞ կրկնեմ քեզ... ուրեմն իմ այսքան խօսքերը ոչինչ ներգործութիւն չարեցին քո վերայ, ոչինչ նշանակութիւն չունեցան քեզ համար.... Ահա հէնց այդ դէպքում ցոյց ես տալիս քո յամառութիւնը, ապացուցանում ես, որ դու այն ես իսկապէս, ինչ որ ներկայացնում են քեզ ուրիշները....

*) Տես «Նոր-Դար» № 139.

տէրը ճանաչելով իւր հիւրի ով լինելը, ղնում մտնում է, որ և գնում են ուքնած տեղում կալանաւորելով այսօր բերին Բէշտաշէն։

—

Յուլիսի 26-ից, «Моск. Лист.» լրագրին Տօմսկից գրում են հետևեալը. «Երէկ երեկոյեան ատրճանակով ինքնասպանութիւն գործեց իշխան Ալէքսանդըր Ալէքսանդրօվիչ Կրապոտկինին։ Հանգուցեալը 40 տարեկանից աւելի չէր և բնակւում էր Տօմսկում ինչպէս ժամանակաւոր աքսորեալ և այդ ժամանակամիջոցը լրացաւ սեպտեմբերի 3-ին։ Կրապոտկինը ամուսնացած էր. ունէր կին և երեք անչափահաս զաւակներ։ Կամենալով աքսորման ժամանակամիջոցը լրանալուն պէս դուրս գալ Սիբիրից, նա սեպտեմբերի սկզբին իւր կնոջը և զաւակներին ուղարկեց Խարկով, ուր նա ունէր ազգականներ։ Ընտանիքի գնալուց յետոյ, նա սկսեց ձանձրանալ, տխրել և անցընել անկանոն կեանք։ Իշխան Կրապոտկինը իրեն կեանքից զրկելու մի ստիպողական պատճառ չունէր։ ինչպէս երևում է, նա ինքնասպանութիւն գործեց, գտնուելով մի առժամանակ խելագար դրութեան մէջ։ Հէնց այդպէս էլ վկայեցին նրա դիակը զննող բժիշկները։

—

ԳԷՕՐԳԻԵՎՍԿԻՑ.—Տեղւոյս հասարակութիւնը բոլորովին հեռու է հայ լրագրութիւնից. նրան չէ հետաքրքրում ազգային կեանքը. թէ և այստեղ կան բաւական թւով հարուստներ, որոնք ամենայն հեշտութեամբ կը գրուէին բաժանորդ... բայց չկայ մարդ, որ հասկացնէ, հետաքրքրէ նրանց։

—

Արտասահմանեան տօնավաճառանոցներում ռուսական նաւթի արդիւնաբերութեան առևտուրի համար մի քանի դրամատէրեր Պետերբուրգում կազմում են մի նոր ընկերութիւն։ Այդ ընկերութիւնը, ինչպէս հաղորդում է «С. Петерб. Вѣд.» լրագիրը, Եւրոպայի ամեն մի գլխաւոր առևտրական կենդրոններում նաւթի արդիւնաբերութեան համար պահեստներ կը բանայ, նոյնպէս և լապտերների համար, որոնցով յարմար լինի ռուսական կերօսին վառելը։ Ինչպէս լրւում է, ընկերութեան մէջ կը մասնակցէ Բերլինեան մի առևտրական տուն։

—

ՍՂՆԱԽԻՑ.—Բկացաւ և տիֆ առւած հիւանդութիւնները մուտք են գործել և հասակաւորների մէջ։ Տեղական բժիշկները մեծ ջանքով աշխատում են հիւանդութեան առաջը առնելու համար։ Մանուկներն էլ մի ուրիշ տեսակ հիւանդութեան են ենթարկուած, որ առաջին անգամ սկսվում է լուծմունքով և յետոյ փոխվում է տաքութեան։ Շատերը զոհ են գնում այդ ցաւին։

—

ՄԵԾ-ՂԱՐԱՔԻԼԻՍԱՅԻՑ.—Պաշտօնական գործերով Ջալալ-օղլի գնալով, պատահեցայ և Մեծ-Ղարաքիլիսա, որի մասին մի քանի խօսք ասելը աւելորդ չեմ համարում։

Տեղի օդը առողջարար է և ջուրն բարեհամ։ Գիւղը ըստ նոր մարդահամարի՝ համնում է մինչև երեք հարիւր տան, բոլորն պարզ հայ-լուսաւորչական են, որոց մեծամասնութիւնն պարապում է երկրագործութեամբ, իսկ մնացեալն վաճառականութեամբ և արհեստներով։ Գիւղի մէջ երևում են մէկ և երկյարկանի կանոնաւոր տներ-մինչև երեսուն հատ և վաթսուն խանութ։

Ժողովուրդը ըստ մեծի մասին ապրում է նահապետական պարզութեան մէջ, միմեանց հետ սիրով են և համաձայն, նամանաւանդ հասարակական գործերում. գինու և օղիի գործածութիւնը շատ սակաւ է նրանց մէջ, ուստի և արբեցութիւնը նախատինք է և ամօթ. ամօթ է և գողութիւնն, որ շատ հազիւ է պատահում. շատ չափաւոր են և պարկեշտ նոյնպէս ծախքերի մէջ։

Ունին գիւղի հիւսիսային սահմանում մէկ կաթուղիկէ եկեղեցի գերեզմանատան մէջ, փլում իւղբաշիից կառուցած 1831 թուին։ Ձնայելով եկեղեցու եօթն հազար ռուբլի տոկոսաբեր գումարին, ներսը բաւական անշուք է, մութըն և լի անհմուտ վրձինի գործերով. ունին չորս քահանայ առանց եկեղեցական սարկաւագի և երգեցիկ խմբի, բայց բնութիւնից պարգևադրուած լինելով ախորժալուր ձայներով, գովելի է նրանց թէ երգեցողութիւնն և թէ աղօթքների ու մաղթանքների պարզ և մաքուր արտասանութիւններն։

Այսուամենայնիւ ես իմ կողմից խորհուրդ կտայի Ղարաքիլիսու բարեպաշտ հասարակութեանը հին եկեղեցին թողնել որպէս ուխտատեղի և գերեզմանատան եկեղեցի և մի նորը կառուցանել գիւղի կենդրոնումը։

Այս ժողովուրդը սերտ կերպով համակրելով մտաւոր զարգացման գործին, ունի իւր ծախքով շինած արական և իգական սեռի երկու վայելուչ ուսումնարաններ, որոնք ունին մինչև 9000 րուբլի դրամագլուխ, որ նոյն հասարակութեան մէջ շահեցողութեան է տրուած։

Ձեմ կարող չյիշել որ այս գիւղի բարեկարգութեանը առաջնորդում են գլխաւորապէս տեղի քահանաներից բար. Տէր Արսէնն և Խորէնը։

—

Լետիչեվ գաւառի Ջինկով գիւղից «Одесск. Лист.» լրագրին գրում են, թէ մօտ օրերումս Ագամօվկա գիւղի բնակիչ Լեօնտի Վենգերչուկը ամուսնացաւ պաշտօնից հրաժարուած Մուդրիկ զինուորի Ստեպանիդա դըստեր հետ, որ բաւականին գեղեցիկ էր։ Բայց որքան զարմացաւ Վենգերչուկը, երբ իմացաւ որ իւր հարսնացուն կանանց սեռին չէ պատկանում, այլ պատկանում է երկու սեռին, այսինքն, հերմաֆրոդիտ է (կզօղլան), սկսեց աշխատել ապահարզան տալ։ Քննութիւն բացուեցաւ այդ մասին և սկըսեցին ստուգել իրողութիւնը, Քննութիւնից երևեցաւ, որ Մուդրիկ զինուորը ունի այլ ևս երեք դուստր և մի արու զաւակ և, թէ փոքր դուստրներից երկուսն էլ հերմաֆրոդիտ են։

—

ԲԱԹՈՒՄԻՑ.—Այժմ մեզանում շնորհիւ յորդառատ անձրևների, եղանակը զով է, առհասարակ առևտուրը դանդաղ է ընթանում։

—

Մասնաւոր դպրոցներից մինի վարչութիւնը խնդրեց ազգային լուսաւորութեան մինիստրութիւնից, տալ յիշեալ դպրոցին արքունի ուսումնարանների իրաւունք, այսինքն փոխադրել աշակերտին մի դասարանից միւսը, հասակաւորներին քննութեան ենթարկել և տալ ուսման վկայագիր յայտնի իրաւունքներով։ Մինիստրութիւնը այդ առաջարկութեան առթիւ, ինչպէս հաղորդում է «Варш. Кур.» լրագիրը, կարգադրեց, թէ ամեն մի մասնաւոր դպրոց պրոգիմնազիօնի կամ գիմնազիօնի կուրսով կարող է հաւասար իրաւունք ունենալ արքունի դըպրոցների հետ հետևեալ պայմաններով. 1) Այդ տեսակ դպրոցների ուսուցիչների և աշակերտների թիւը պիտի հաստատէ տեղական ուսումնական շրջանի հոգաբարձուն։ 2) Տարեկան քննութիւններին պիտի ներկայ գըտնուին պատգամաւորներ, որոնց ամեն մի անդամին պիտի նշանակէ նոյն հոգաբարձուն։ Այդ պատգամաւորները իրաւունք ունին վճռող ձայներ տալու և 3) 'ի նկատի ունենալով ուսուցիչների և պատգամաւորների շատ ապահովութիւնը, դպրոցը պիտի միանուագ ներկայացնէ պետական բանկին 50,000 րուբլի առձեռն դրամ կամ ապահովեցրած պետական թղթեր։

—

ԱԽԱԼՔԱԼԱՔԻՑ.—Օգոստոսի 14-ին տեղիս թատրոնասէրները ներկայացրին յօգուտ հայոց եկեղեցու աղքատաց գանձանակին «Խոլոպտ-ռւան. պըհնդ» և «Խէչօյի Բօռըը» թատրոնասէրներից առանձնապէս աչքի էին ընկնում իրենց խաղով Տ. Դէմերճօղլեանը (Մարգարիտ դերում), որ բացի կենդանի խաղից և շնորհալի շարժուածքներից՝ բաւականին լաւ երգեց առաջին գործողութեան վալսը (տիկինը ունի դուրեկան կոնդրալտօ ձայն) Օր. Ս. Յովհանջանեանը (Գերտրուդ) պ. Վարդմնեանը (հանս) և պ. Պրճիկեանը (Խէչօ)։ Զուտ արդիւնք մնաց ներկայացումից 53 ր. 39 կ. (ծախք 20 ր. 11 կ.), որ և յանձնուեցաւ վերոյիշեալ գանձարանին։ Թատրոնասէրները խորին շնորհակալութիւն են յայտնում մասնաւորապէս Տ. Դէմիրճօղլեանին և օր. Յովհանջանեաններին, որոնք յարգեցին թատրոնասէրների խնդիրքը և մասնակցեցին ներկայացմանը, չնայելով մեր հասարակական կեանքի նեղ շրջանին, ուր մինչև հիմայ բեմ դուրս գալը մի անպարկեշտ բան է համարվում։

—

ԲԱԹՈՒՄԻՑ.—Առաջին նամակովս «Կրիմսկի» հիւրանոցում պատահած դէպքի մասին գրածս լուրի մէջ մի սխալ է մտել, այն է վիրաւորեալի համար գրել էի որ ազգաւ հրէայ է և դիակը տեղափոխելու են Պօլիս. այն ինչ հետևեալ օրը, օգոստ. 18-ին, տեղիս հայ կաթոլիկաց քահանաներով կատարուեցաւ թաղման հանդէսը։

—

Խմբագրութիւնս ստացաւ պ. Զելինսկուց ռուսերէն լեզուով հրատարակած իւր աշխատութիւնը, որ կըրում է հետևեալ վերնագիրը՝ Изслѣдованіе Эконом. быта госуд. крестьянъ въ Зангезурскомъ уѣздѣ, Елисаветопольской губерніи (Զանգեզուրի գաւառում բնակող պետական գիւղացիների տնտեսական կացութեան հետազօտութիւնը), Ինչպէս յայտնի է, պետական կալուածների մինիստրութեան կարգադրութեամբ կազմած մի յանձնախումբ պէտք է հետազօտէր մեր երկրի պետական գիւղացիների տնտեսական կացութիւնը։ Այդ յանձնախմբի անդամները հետզհետէ հրատարակեցին իրենց աշխատութիւնները, որոնք վերաբերում են երկրիս զանազան մասերին։ Պ. Զելենսկին էլ այդ յանձնախմբի անդամներից մէկն է, որ ահա հրատարակել է Զանգեզուրի վերաբերութեամբ իւր հետազօտութիւնները։ Պարոնի աշխատութիւնը շատ հետաքրքրական է և ուշադրութեան արժանի։ Մեր երկրի տնտեսական կացութիւնով հետաքրքրուողի համար բաւականին հարուստ նիւթ է տալիս վերոյիշեալ աշխատութիւնը։ Պարոնը մինչև անգամ Զանգեզուրի գաւառում բնակող գիւղացիների ծագման վերայ պատմական տեղեկութիւններ է տալիս և խօսում է քաղաքութեան վերայ։

—

ՀԱԴՐՈՒԹԻՑ (Ղարաբաղի գաւառում).— Օգոստոսի 6-ին վախճանուեցաւ Պլեթանոց գիւղի Շմաւոն քհ. Տ.-Բաղդասարեանցը, որ կամրակուջ գիւղի Մելի. քհ. Տ.—Բաղդասարեանցի հետ միասին հովուել է եօթը միմեանցից հեռու գիւղօրայք—Կամրակուջ, Խարմանջուղ, Աղրուլաղ, Ելխեցէք, Եդդիլեցէք, Հողեր և Պլեթանոց. այժմ այս եօթը գիւղօրայքը պէտք է հովուէ մի քահանայ, որի համար շատ ծանր է։

—Բաւական է որքան յանդիմանեցիր ինձ, Սաթինիկ... օրինաւոր ժառանգութիւնս յափշտակելուց յետ, քո այդ կծու խրատները աւելի վիրաւորում են իմ ինքնասիրութիւնը։

—Իմ խօսքերը վիրաւորում են քո ինքնասիրութիւնը.... Եւ միթէ դու ինքնասիրութիւն ունիս...։ Ո՛չ, դու չունիս այդ. եթէ ունենայիր, չէիր ծախիլ քո պատիւը անառակութեամբ, այժմ զրկուած չէիր լինի քո ժառանգութիւնից....

—Ժառանգութիւն... կտրելով Սաթենիկի խօսքը, ցածր ու խեղդուած ձայնով բացականչեց Ցոլակը,—ժառանգութիւն... ես զուցէ նրան զոհեմ իմ մնացած պատիւն էլ, մինչև անգամ և կեանքս։

—Դրա մասին մի մտածիր, Ցոլակ, նա ինձ պէտք չէ, նա վերջապէս քոնն է, միայն թէ դու ուղղուէիր, դու կատարեալ մարդ դառնայիր, այնժամանակ...

—Այն ժամանակ միայն դու կամուսնանայիր հետս և՝ որպէս ողորմութիւն, կէս մասը կտայիր ինձ, նըկատեց նա հեգնական ժպիտով։

—Կտակը այդպէս է, ուրիշ կերպ ամուսնանալ քեզ հետ չէի համաձայնիլ։

—Եւ ես միշտ զրկուած կը լինիմ հօրս հարստութիւնից։

—Ցաւում եմ, որ դրա մասին ոչինչ չեմ կարող ասել և անել...

—Շատ ուղիղ է, շշնջեց Ցոլակը և լռեց։

Նրա գլխում այդ ժամանակ անցնում էին հազարաւոր մտքեր, հազարաւոր ծրագրեր, որոնք իրենց խառնաշփոթութեամբ տարուբերում էին նըրան։ Գիշերային խաւարը օգնում էր Ցոլակին. Սաթինիկը լսում էր նրա ձայնը ու խօսքերը միայն, իսկ թէ ինչ էր կատարվում նրա ներսը,—այդ չգիտէր, ինչ կերպարանք էր ստացել նա,—այդ չէր տեսնում. Սաթինիկի բոլոր խօսքերը և խորհուրդները անկեղծ էին. նա դրանցով ամենևին միտք չունէր վիրաւորել նրան։

Բայց Ցոլակը բոլորովին Սաթինիկի հակառակն էր մտածում. նա կարծում էր՝ թէ Սաթինիկն էր դաւաճանել իրեն, որ յափշտակէր իւր կարողութիւնը...

Ժամը տասն էր, Դուրս գալով պարտիզից նրանք միասին գնացին զբօսարան։ Բազմութիւնը այնտեղ խուռն էր. նուագածուների խումբը ածում էր քաղցր եղանակներ։ Մարդիկ անց ու դարձ էին անում, նրանք բոլորն էլ ուրախ էին, բոլորն էլ ծիծաղում, ժըպտում էին. բայց Ցոլակը միշտ տխուր, միշտ լուռ էր և մի տեսակ տենդային դրութեան մէջ։ Այդում, լուսաւորութեան մէջ միայն Սաթինիկը նըշմարեց նրա դէմքի այլանդակ փոփոխութիւնը...։

Գասպարեանցը նոյնպէս զբօսարանումն էր. անցուդարձի ժամանակ քանի անգամ պատահեցան նրանք, բայց Ցոլակը միշտ խոյս էր տալիս նրանից. միշտ Սաթինիկն ձգում էր դէպի խուլ շաւիղները, որտեղով զբօսնողներ շատ քիչ էին լինում. «Գնանք բազմութեան մէջ, Ցոլակ. այնտեղ աւելի լաւ է, աւելի ուրախ է» ասում է միշտ Սաթինիկը։—«Նրանց ուրախութիւնները վիրաւորում է ինձ» պատասխանում էր Ցոլակը և այդպիսով փարատում այն կասկածը, որ ծագում էր Սաթինիկի գլխում։

Շատ չանցաւ, երբ նուագածու խումբը լռեց. բազմութիւնը հետզհետէ քաշուեցաւ, լապտերները հանգան, Գասպարեանը նոյնպէս գնաց տուն, բայց նա շատ զարմացաւ, երբ Ցոլակին և Սաթինիկին տանը չգտաւ, մինչև ինքը զբօսարանից դուրս գնալիս, այնտեղ ոչոք չկար։

Կէս գիշերը վաղուց էր անցել—դեռ չկային նրանք։ Կասկածը Գասպարեանի ընտանիքին շատ հեռու տարաւ, մանաւանդ, երբ նրանց ետևից գնացողները առանց մի տեղեկութեան դարձան յետ։ Ողբ և արտասուքը Գասպարեանի տան մէջ ընդհանուր դարձաւ, այնտեղ ժողովեցան բոլոր դրացի ու ազգականները...

Հէնց այդ ժամանակ, երբ Գասպարեանի տան մէջ կատարվում էր այդ անմխիթար տեսարանը, ես որպէս թափառական խելագար, անվճռական դրութեամբ չափում էի փողոցները, հէնց այդ ժամանակ ես մոլորուելով մտել էի նեղ փողոցը, ուր պատահեցայ վիրաւոր աղջկան և կառքը դնելով տարայ իրենց տունը։ Վիրաւոր աղջիկը Սաթինիկն էր, նրան վիրաւորել էլ Ցոլակը։

Գաղտնիքը տան մէջ աւելի պարզուեցաւ. Օրիորդը միւս օրը պատմեց թէ ինչպէս Ցոլակը խաբելով նրան տարել էր դէպի նեղ փողոցները. «Ահա, ասաց, իմ վրէժը, կեր այժմ հարստութիւնս, որ դաւաճանութեամբ յափըշտակեցիր...» ասելով, սուր խենջարը խրել էր նրա կողը և ինքը անյայտացել որպէս ստուեր։ Նա շատ բան խօսել չկարողացաւ. Գասպարեանցի բոլոր ջանքերն ու հարստութիւնը չկարողացան բժշկել նրան, և նոյն օրը իւր հրաժարականը տալով, յաւիտեան փակեց իւր նազելի աչքերը։

—

Միւս օրը խուռն բազմութիւնը, համր քայլերով տանում էր դէպի եկեղեցի մի զարդարուած դագաղ.—դա Սաթինիկի դագաղն էր, որի մէջ պառկած էր անմեղ օրիորդը։ Դագաղի վերայ դրած էին մի քանի ծաղկահիւս պըսակներ. սրանց մէջ իւր մեծութեամբ, գեղեցկութեամբ և չքեղութեամբ աչքի էր ընկնում մինը, որ իւր ուսման ընկերուհիներն էին դրել։ Բազմութեան արտասուալից աչքերը յառել էին դէպի այդ չքեղ պսակը, որի վերայ ոսկեզօծ խոշոր տառերով դրած էր «անմեղ զոհ»։

Դագաղը նոր հասցրել էին եկեղեցու բակը, երբ մի երիտասարդ տղայ, բոլորովին գունաթափ, մազերը անկանոն խճճուած ու շաղ անցած, շրթերը պատառոտած, աչքերը արիւնով լիքը, խելագարի նման պատռելով բազմութիւնը, գնդակի արագութեամբ վազ տալով հասաւ, կանգնեց դագաղի մօտ և վառ սիրահարութեամբ գրկելով նրան ասաց, «վերջին անգամ ես բռնութեամբ համբուրելով քեզ, մեղայ եմ գոչում բոլոր յանցանքներիս համար... այժմ ուղղուել եմ ես, Սաթինիկ, ես դարձել եմ իմ չար ընթացքից, որին դու այնքան փափագում էիր, բայց աւա՜ղ, այդ բոլորը ձեռք բերի ես քո մահուան գնով... այս սուրն էր, որ խրեցի քո կողը, այս սուրը մխում եմ և իմ կողը...»

Հազիւ թէ սուրը հասել էր կողին, երբ մարդիկ խլեցին նրան մահուան գրկից.—Երիտասարդը Ցոլակն էր, որ խոկոյն ոստիկանութիւնից ձերբակալուելով բանտ տարուեցաւ։

Ինչպէս յետոյ գործից պարզուեցաւ, ինձ դիմեցուցիչ դեղ տուողն ու փողերս գրպանիցս հանողը նոյնպէս Ցոլակն է եղել...

Արշակ.

և անհնար այդ ծանր պաշտօնը։

Իսկ Հաղրութ գիւղը, չնայելով որ երկու քահանայ ունի, բայց և այնպէս, դարձեալ մեծ պակասութիւն է զգացվում քահանայի կողմից, որովհետև, բացի 300 տուն ժողովրդից, որից բաղկացած է Հաղրութը, Նորաշէն, Ղուշչիլար և Շաղախ գիւղօրայքն էլ, որ բաղկանում են 100-ից աւելի տներից, կառավարվում են Հաղրութի քահանաներով։ Հասկանալի է, որ պատահում են այնպիսի դէպքեր, երբ խեղճ քահանաներին անհնար է լինում իրենց պաշտօնը ճշտութեամբ կատարելու, ուստի և ակամայ պարտազանց են գտնվում՝ որի պատճառը անշուշտ ընկնում է հասարակութեան վերայ...։ Քահանայի պակասութիւնը նամանաւանդ նկատելի է լինում ամառը, երբ ննջեցեալքը չաբաթով պահել անհնարին է։

Հաղրութի հասարակութիւնը ի նկատի ունենալով այդ, միաձայն ընտրեցին իրենց համար քահանայացու նոյն գիւղի բնակիչ Աւետիսեանցին, որի թղթերը, նոր կարգադրութեան համաձայն, ուղարկուեցան կոնսիստորիա Ս. Սինօդի հաճութիւնը ստանալու համար։ Յոյս ունինք, որ մեր յարգելի ուսուցչին շուտով քահանայ եղած կը տեսնենք։

—

ԲԱԳՈՒԻՑ.—Քանի՛ քանիցս արդէն թէ գրուել է և թէ խօսուել է, որ տեղիս ռուսաց օրիորդական գիմնազիոնում հայ աշակերտուհիները զրկուած են մայրենի լեզուի և կրօնի դասատուութիւնից։ Այս երկրորդ տարին է, որ բժ. Ար.—ը հեռացել է տեղիցս և հարցը բարձրանալով իւրաքանչիւր տարի, մնում է «ձայն բարբառոյ յանապատի»։ Լաւ կը լինէր, եթէ գոնէ այս տարի աւելի ուշադրութիւն դարձնէին հայ ծնողները դրա վերայ։

ԹՂԹԱԿՑՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

ՂԱՐԱՂԱԼԱ. 14-ն օգոստոսի, Վերջին ռուս-թրքական պատերազմի ժամանակ Ալէքսանդրապօլից և այլ տեղերից հաւատափոխները գաղթելով շինեցին այս գիւղը և սկսեցին իրենց աւետարանական հօտը բազմացնել։ Ցատուկ այս ժողովրդի հետ ծանօթանալու նպատակով, ամսիս 3-ին մի հայ քահանայի հետ գնացինք այդտեղ և իջևանեցինք պ. Գրիգոր Սարիգեաւուրեանցի տանը։ Տուն մտնելուն պէս հաւաքուեցան բնակիչները, ողջունեցին մեր գալուստը։ Գիշերը մնացինք այդտեղ։ Շատ շնորհակալ ենք տան տիրոջից, որ ամեն տեսակ հիւրասիրութեամբ մեզ պատուեց և մեզ գոհացնելու համար ամեն տեսակ քաղաքավարութիւն ցոյց տուեց։

Գիւղը բաղկացած է 50 տանից։ Բոլորը երկրագործներ են և ստորին դասակարգից։ Բացի կրօնական գրքերից ուրիշ արտաքին գրքեր չատ չեն սիրում կարդալ։ Ամենամօլեռանդաբար կարդում են հին և նոր կտակարանները և անդրադէտներին բացատրում, 'ի հարկէ այն հոգով, ինչպէս պահանջում է աւետարանականութիւնը։ Այստեղ կայ 41 տուն աւետարանական, 8 տուն պրիգուններ և 1 տուն ունչական։ Ունչականը մի քանի կրօններ փոխելուց յետոյ այժմ ընդունել է ունչականութիւնը։ Առհասարակ՝ ամեն բան կեղծ ու խարդախութիւն է համարում։ Ես պատկանում եմ ընդհանուր մարդկութեան և քարոզում եմ «միութիւն» և ցանկանում եմ բոլոր մարդկութեան լինել «մի հօտ և մի հովիւ»։ Այս երեք կրօնական կուսակցութեանց մէջ միշտ ծագած է տաք վիճաբանութիւններ և իւրաքանչիւր կուսակցութիւն իւր կրօնը աւելի ընտիր և ճշմարիտ համարելով, իւր հակառակորդին մոլորեալ է ճանաչում։ Բայց չմոռանանք ասել որ պ. Ունչականը վիճաբանութեան մէջ աւելի ճարտար ու միշտ անյաղթելի է մնում և անփոփոխ իւր համոզմունքի մէջ։ Սովորական հարց ու բարևից յետոյ, սկսուեցաւ մեր մէջ կրօնական վիճաբանութիւն։ Բայց որովհետև մենք վճռել էինք տաք վիճաբանութեան մէջ չընկնիլ, այդ պատճառով աւելի զիջողաբար էինք վարվում և աշխատում էինք միմիայն ծանօթանալ նրանց կրօնական սկզբունքի և գաղափարի հետ։ Բայց այնուամենայնիւ մի քանի կէտերի մէջ, հակառակ մեր ցանկութեան, տաք վիճաբանութեան մէջ ընկանք։ Վիճաբանութեան նիւթերն էին, եկեղեցական պատկերները, սրբոց բարեխօսութիւնը, ծնրադրութիւնը, երես խաչակնքելը, պատկերների առաջ մոմ վառելը, մկրտութիւնը, պսակը, թաղումը և այլ այսպիսի ծիսակատարութիւններ, որոնք մեր աւետարանական եղբայրները «հոգեկորոյս աւելորդապաշտութիւններ» են համարում։

«Երբ որ մէկը մեզանից մեռնում է, ասում էր քարոզիչը, տանում ենք նրան հորում ենք. հորելուց յետոյ կարդում ենք հին և նոր կտակարանից պատշաճաւոր գլուխներ և բացատրում ժողովրդին թէ դուք էլ այսպէս պիտի մեռնիք, բարեգործութիւն արէք և այլն»։

Ամեն մի վիճաբանութեան նիւթ այսպէս իրենց հայեացքով բացատրում էին և մեր արածի ու ծիսակատարութեանց վերայ ծիծաղում։ Երկու անգամ պրիգունների ժողովարանին ներկայ եղանք, մի անգամ՝ աւետարանականներին։ Աւետարանականները դպրոցում են աղօթում, իսկ պրիգունները՝ որտեղ պատահի, յատուկ ժողովարանի համար տուն չունին։ Պրիգունների ժողովարանում «էրէց» Զուրաբը նախագահի տեղը նստած, լացակումած ձայնով, տխուր կերպարանքով, շուտ շուտ աղլուխով արտասուքը սրբելով, ա՜խ, ո՜հ, հառաչելով, կարդում էր Աստուածաշունչը և բացատրում։ Սեղանի չուրջը նստել էին կանանցից, օրիորդներից և երիտասարդներից կազմուած երգեցիկ խումբը, իսկ սրանց ետևը հաւաքուած էին մի քանի պառաւներ։ Բոլորը չընքները ծռած, ձեռքերը կուրծքերի վերայ խաչած, ամենախորին տխրութեան մէջ խորասուզուած լսում էին «էրէցի» կարդալուն և հառաչանքներ արձակում և շուտ շուտ թաշկինակով աչքերը սրբում։ «Էրէցը» կարդալը վերջացնելուց յետոյ բոլորը ոտիկանգնեցին և սկսեցին երգել։ Պէտք է ասած, որ երգը չատ քաղցր և տպաւորեցուցիչ էր։ Երևի այն պատճառով, որ օրիորդներն ու կանայք էին երգում։ Այս ժամանակ մենք նկատեցինք որ մի կին ես երգում է և չօլից դողացնողի նման ցնցումներ է անում։ Զարմանալի՛ բան. միթէ բոլորը դողացնում են, բայց այդ ի՛նչ տեսակ դող է, կարծես պար են գալիս։ Ահա մի գեղեցիկ երիտասարդ կին ճղաւեց և սկսեց օդի մէջ ձեռքերով զանազան չարժուածքներ անել։ Ահա մի պառաւ էլ այնտեղ բռնկեց վեր վեր թռչիլ, մի երիտասարդ էլ այստեղ է թռչկոտում։ Չէ՛ եղբայր, սա ոչ դող և ոչ տկարութիւն է։ Ամեն բան վերջացնելուց յետոյ իմ ճանապարհորդակից քահանան «էրեցին» նախապէս թոյլտուութիւն խնդրելուց յետոյ, հարցրեց թռչկոտողներին, «ասացէք խնդրեմ, աղօթքի ժամանակ, ինչո՞ւ այդպէս թռչկոտում էք, կամ այդ ժամանակ իմանո՞ւմ էք թէ ինչ էք անում»։

«Ո՛չ, մենք ոչինչ չենք իմանում, մեր կամքից դուրս բան է, հոգին սուրբ (լաւ լսեցէք) մտնում է մեր մէջ, իջնում է մեր վերայ և այդպէս չարժուածքներ է անել տալիս», պատասխանեցին թռչկոտողները։

Մենք հակառակուեցինք. Նրանք պնդեցին և հին կտակարանից վկայութիւններ առաջ բերին հաստատելու համար, որ հոգին սուրբն է իրենց թռչկոտեցնում։ Ցաւելով սրանց մոլորութեանց վերայ «գիշեր բարի» մաղթելով հեռացանք։

Աւետարանականների ժողովը զանազանվում է սրանցից երկու բանով. նախ որ սուրբ հոգու հրամանով չեն թռչկոտում և երկրորդ նրանց պէս մալականի եղանակով չեն երգում։ Նրանք (պրիգունները) երգում էին չատ դուրեկան, իսկ սրանք չատ վատ և անդուր։ Սրանք երգում էին եւրոպական նօտաներով տպագրուած երգարանի վերայ պարզ և հասկանալի, իսկ նրանք՝ մէկի թելադրութեամբ երգում էին Աստուածաշնչի վերայ խառն և անհասկանալի։ Որքան էլ որ լարուած ուշադրութեամբ լսես նրանց երգելուն այնուամենայնիւ անկարելի է հասկանալ, որ հայերէն են երգում։ Սրանց մէջ գնացողը հին և նոր կտակարանից լաւ պիտի հասկանայ և առհասարակ կրօնագիտութեան մէջ չատ հմուտ պիտի լինի։ Սրանք անգիր գիտեն հին և նոր կտակարանը. առանց բանալու գիտեն թէ այս կամ այն վկայութիւնը Աստուածաշնչի ո՞ր գլխի ո՞ր համարումն է։ 'Ի վերայ այս ամենայնի, թէ ես և թէ իմ ճանապարհորդակից հայրը եկանք այն եզրակացութեան, որ եթէ մի քարոզիչ լինի հեշտութեամբ կարող է սրանց կրկին վերադարձնել ազգային եկեղեցու գիրկը, որից բաժանուել են։

Ս.

—

ՍՂՆԱԽ. 21 օգոստոսի.—Մի ամսուայ չափ արեգակնային անտանելի կիզիչ շոգերը ամսոյս 19-ին ճաշից յետոյ ժամը 5-ին ցոյց տուին իրենց վնասակար հետևանքները։ Ամբողջ երեք օրուայ սև ամպերով ՚՚վարագուրուած երկինքը, յանկարծ սկսեց սարսափելի ձայնով գոռալ և ճայթումներ անել, որին խիւոյն հետևեց հողմահար յորդ անձրևներ և կարկուտ բաւական նշանաւոր մեծութեամբ։ Ցեմնողը չէր կարող առանց սարսափի նայել այդ գժոխային տեսարանին—կարծես թէ աշխարհիս վերջն հասած լինէր։

Ինչպէս մի սաստիկ երկրաշարժից ամբողջ տները ցնցցնցում էին և սատանում. բնակիչները մեծ երկիւղի մէջ էին, և րոպէ առ րոպէ սպասում էին որ անպատճառ պէտք է գոհ գնային չինութիւնների տակ։ Անձրևը այնպէս էր թափվում տներից ներս, ինչպէս բաց օդի տակ։ Ամեն կողմից լսվում էր այր և կանանց ճիչ և աղաղակ։ Տաշտ ու թաթախներով, թիով ու բահերով դուրս էին թափում տների մէջ հաւաքուած ջրերը։ Փողոցներից գնացող դէպի մօտակայ ձորեր տանող յորդառատ հեղեղները միախառնուելով այդ խառնիխուռն և աղմկալից ձայների հետ, ահագին դղրդոց էր հանում, կարծէք ամբողջ քաղաքը ուզում էր պոկել հողից։

Այս մարդու սիրտ պատառող տեսարանը, ամբողջ 20 րոպէ տևեց, ապա որ հազիւ հանդարտուեց, բայց մինչև լուսաղէմը անձրևը չդադարած թափվում էր։

Երկրորդ օրը չատ ցաւալի լուրեր էին հաղորդում թէ քաղաքի և թէ շրջակայ գիւղերի պատուհասների մասին։—Հեղեղը չատ տներ քար ու քանդ էր արել մանաւանդ քաղաքիս «խնիս ուբանի» ասուած թաղումը, ոմանց մօտաւորապէս 100 ր. վնասներ էր տուել, լաւ էր որ միայն կարողացել էին իրենց անձը ազատել։ Տների մէջ եղած իրեղէնները բոլորը ջրի տակն էին ընկել, անգամ չեն կարողացել մի ձեռք անկողին ազատել. այս րոպէիս չատ ընտանիքներ բարեկամների տներումն են պատսպարուած։

Շրջակայ գիւղերում չատ մարդիկ և երեխայք են խեղդուել. ոմանց գիւղացիների խրճիթները հիմնայատակ է արել։ Բացի այն որ չատ այգիներն անգամ արմատից է պոկել և բոլորը տարել ու թափել ձորակների մէջ։

Գիւղացոց ամբողջ քրտինքան աշխատանքով վաստակած տարեկան պաշարը՝ ինչպէս օր. սիմինդր, լոբի, գարման և խոտի դեզերը, բոլորը հեղեղներից անյայտացել են։ Ընտանի կենդանիների կորուստը խօ անթիւ է։ Այսպէսով, բազմաթիւ ընտանիքներ մանաւանդ Մաշխնար, Սաքօբօ, Վաքիր, Բայդարան, Կարդանախ և Անագայ գիւղացիները այսօր սուգի մէջ են։

Զորս կողմ դէպի գիւղեր տանող խճուղի ճանապարհները չատ աւերուում վնասուած են, անցորդներին արգելուած է երթևեկութիւն։ Գաւառապետի կարգադրութեամբ, «բէգարա», ասուած անվարձ մշակներ են դուրս կանչուած գիւղերի վնասուած ճանապարհները վերանորոգելու համար։ Մի անեկդոտ են պատմում այս հեղեղի մասին։ Մի այգու մառանի մէջ սիմինդրով լիք բաւականի մեծութեամբ նաւը դուրս է բերվում ներս թափող հեղեղներից. այգեպանը տեսնելով, որ այլ ևս իրեն հնար չկայ ազատուելու, խիւոյն բարձրանում և նստում է նաւի մէջ արած սիմինդրների վերայ և այդպէսով մեծ արագութեամբ տանվում է ջրի երեսին բաւականի հեռաւորութեամբ՝ մինչև այգու վերջը, որտեղ պինդ չինած չափարից արգիլուելով թէ ինքը և թէ այնքան սիմինդրը անվնաս ազատվում է. հազիւ թէ մի ժամից յետոյ, երբ անձրևները դադարում են, նա իջնում նաւից»։

Դիտակ.

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ

ԲԻՐՄԱՆԻԱ. Օգոստոսի 7-ից, «Times» լրագրին Մանդալայից հեռագրում են հետևեալը. «Բիրմանական մայրաքաղաքը մեծ դժբաղդութեան ենթարկուեցաւ։ Երէկ, երեկոյեան ժամի 6-ի մօտ, քաղաքի հիւսիսային կողմում, գետի ասքարտակը քանդուեցաւ։ Իրրավադի գետը այժմ վարարել է սաստիկ, այնպէս որ ծածկել է քաղաքի մեծ մասը։ Ջուրը ծածկել է քաղաքի այն մասը, որը փրկուեցաւ հրդեհից։ Փողոցները ծածկող ջրի խորութիւնը հասնում է 4-ից մինչև 20 ոտնաչափի։ Ջուրը քշել տարել է բազմաթիւ տներ, այնպէս, որ մօտ 50,000 հոգի մնացել են առանց տուն ու տեղի։ Այդ հեղեղից ժողովուրդը չատ կարիք և վնասներ կը կրի։ Ունեցածն չատ անշարժ կայքեր և ուտելի մթերքներ։ Մեծ չուկաները 5 ոտնաչափ խորութեամբ ծածկուած են ջրով։ Ուտելիք ձեռք բերելու կարիքը ժողովրդի մէջ օրէցօր սաստկանում է։ Ջուրը նոյնպէս վարարում է։ Շատ մարդիկ կորան։ Ներկայումս դեռ ևս չատ դժուար է որոշել մարդկային զոհերի թիւը։ Այդ հեղեղը մի առ ժամանակ կը դժուարացնէ թշնամական գործողութիւնները ապստամբների դէմ, որովհետև, ինչպէս ուտելիք ուղարկելը, նոյնպէս և այլ հաղորդակցութիւնները չափազանց դժուարացել են»։

—

ԻՏԱԼԻԱ. «Matin» լրագրին Հռոմից գրում են, թէ Լևոն XIII-րդ պապը Ալէքսանդր իշխանի գահընկեցութեան լուրը ստանալուն պէս, խիստ շփոթուեցաւ։ Ինչպէս յայտնի է, պապը վերջին ժամանակներում բանակցութիւններ ունէր Մօնտենեգրօյի, Բօլղարիայի և Սերբիայի կառավարութիւնների հետ։ Մօնտենեգրօյի հետ, ինչպէս ասում է յիշեալ լրագիրը, բանակցութիւնները յաջող անցան, իսկ Սերբիայում և Բօլղարիայում դժուարութիւնների հանդիպեցաւ, որոնց առաջը նա յոյս ունէր առնելու շնորհիւ իշխան Ալէքսանդրի, մանաւանդ Բօլղարիայում։

—

Օգոստոսի 17-ից, «Pesst. Lloyd.» լրագրին Բելգրադից հաղորդում են, թէ Միլան թագաւորը ուրախ է իշխան Ալէքսանդրի վերադարձին։ Մի բարձրաստիճան անձի մօտ Միլանը յայտնեց, թէ իշխանի վերադարձը արևելքում գործերի խաղաղ դրութեան համար երաշխաւորութիւն է։

—

«Neue Freie Presse» լրագրին գրում են, թէ երբ իշխան Ալէքսանդրին կալանաւորեցին, չորս սպաներ ատրճանակները դրին նրա կրծքի վերայ և ստիպեցին ստորագրել բօլղարական գահից հրաժարուելու թուղթը։ Յեղափոխութեան յանցաւորներն էին պատերազմական մինիստր Նիկիֆօրօվը, նրա ընկեր կապիտան Բերտերօվը, Գրուեվը, Ստեփանօվը և պանդոկապետ Կլօկօվը։ Պալատական պահնորդ զինուորների առաջնորդն էլ դաւաճանեց իշխանին։ Ապառազինուած ստոր-սպաները նախ չրջապատեցին գերմանական և անգլիական հիւպատոսների տները, Կարավելօվի բնակարանը, իշխանի թիկնապահ զօրքի առաջնորդի և իշխանի քարտուղար Լինգեսի տները։ Ստրուննեան գնդի բատալիօնը դիմեց Սօֆիա, ուր բանակ զարկած գտնվում էր ալէքսանդրեան 1-ին գունդը, յարձակուեցաւ քաջ զինուորների վերայ, զինաթափ արեց նրանց, տարաւ զօրանոց և փակեց այնտեղ։ Սրանից յետոյ զինաթափ արեցին ոստիկանութեան աստիճանաւորներին և իշխանի պահնորդ զինուորներին։ Սրանից յետոյ ստորսպաների մի խումբ ներս թափուեցան իշխանի սենեակը, որի ժամանակ պահապանների հետ կռիւ ծագեցաւ։ Երեք հոգի ստացան թեթև վէրք, իսկ մինը ծանր։ Աղմուկը լսելուն պէս իշխանը ցատկեց անկողնից և արդէն բոլորովին հագնուած էր, երբ ներս մտան դաւաճանները։ Հերթապահ զինուորը կամենում էր ատրճանակ արձակել, բայց իշխանը թոյլ չտուեց նրան։

ԽԱՌՆ ԼՈՒՐԵՐ

Ֆրիդրիկոս Մեծի կեանքից։ Պրուսական թագաւոր Ֆրիդրիկոս II-ի 100 ամեայ տարեդարձի տօնախմբութեան առթիւ, Բերլինեան լրագիրները առաջ են բերում ի քանի անեկդոտներ, որոնք նկարագրում են այդ մեծ թագաւորի անձնաւորութիւնը։ 1754 թ. թագաւորը վճռեց շինել տալ Սան — Սուսիում պատկերների գալէրէյա և յանձնեց մի քանի գործակալների՝ ձեռք բերել իւր համար երևելի նկարիչների պատկերները։ Մանաւանդ նա չատ էր ցանկանում ձեռք բերել Ռաֆայէլի պատկերներից մի քանիսը։ Հռոմում գտնուեցաւ վերջինիս պատկերներից մինը, որ կարելի էր գնել։ Ֆրիդրիկոսը յանձնարարեց իւր հաշւով ուղարկել Պոտսդամ այդ պատկերը, որ նախատեսնէ նրան և ապա վճռէ գինը, բայց պատկերի տէրը չհամաձայնուեցաւ և հրամայեց յայտնել Ֆրիդրիկոսին, թէ լեհական թագաւորը արդէն այդ պատկերի համար առաջարկում է 30,000 ոսկի։ Այդ պարոնին Ֆրիդրիկոսը տուեց հետևեալ օրինակելի պատասխանը. «Ես ուրիշ Ռաֆայէլի եմ գնահատում, որ այդքան թանկ չէ՝ և կրկին պատասխանի եմ սպասում։ Լեհական թագաւորը, եթէ նրան հաճելի է, կարող է վճարել պատկերի համար 30 հազար ոսկի և ծախսը ձածկելու համար կարող է 100,000 տալեր գլխահարկ նշանակել Սակսօնիայում, բայց ես այդ ձևը գործ դնել չեմ կարող։ Ես

գնում եմ միայն այն բանը, որին կարող եմ գին տալ, իսկ ինչ որ չափազանց թանկ է, թող եմ տալիս գնելու լեհական թագաւորին։ Ես կռիւ չինել չեմ կարող և ժողովուրդի վերայ ծանր հարկեր դնել էլ անյարմար եմ գտնում»։ Ահա մի այլ անեկդոտ։ Ֆրիդրիկոս II-ը իւր հիւանդութեան ժամանակ, պատուիրեց ծառային կարդալ երեկոյեան աղօթքը։ Միանգամ, երբ ծառան հասաւ «Աստուած օրհնէ և պահպանէ քեզ» խօսքերին, նա քաղաքավարութիւն գործ դնելու համար «քեզ»-ի տեղ կարդաց «ձերդ մեծութիւն» խօսքերը։ Այն ժամանակ թագաւորը ընդհատեց նրան ասելով. «Ցիմար, ուղիղ կարդա։ Ես էլ Աստուծոյ առաջ այնպիսի մի չնչին արարած եմ, ինչպէս և դու»։

ՀԵՌԱԳԻՐՆԵՐ

«ՆՈՐ-ԴԱՐ»-Ի ՀԻՒՍԻՍԱՅԻՆ ԳՈՐԾԱԿԱԼՈՒԹԻՒՆԻՑ

22 Օգոստոսի.

ԲԵՐԼԻՆ. Կէս օրից յետոյ Գիրս մինիստրին ընդունեց գերմանական թագաժառանգը և ապա իւնքը Վիլհէլմ կայսրը։

ՖԻԼԻՊՊՕՊՕԼ. «Րէյտէրի գործակալութիւնը» հաղորդում է, թէ իշխան Ալէքսանդրը այսօր առաւօտեան ժամի 8-ին ժամանեց այստեղ, և երկաթուղով ուղևորուեցաւ դէպի Սօֆիա։

Կ. ՊՕԼԻՍ. Համաձայն ռուսական դեսպան Նելիդովի առաջարկութեան, Բ. Դուռը հրամանագրեց Գադրան-էֆենդուն գնալ Ֆիլիպպօպօլ և պաշտպանել օգոստոսի 9-ի դաւադրութեան մէջ մասնակից եղողներին։

Պաշտօնական հեռագրի ասութեամբ, իշխան Ալէքսանդրին սառն ընդունեցին Ֆիլիպպօպօլում։

ՊԱՐԻԶ. «Հաւասի հեռագրական գործակալութիւն»։ Ֆիլիպպօպօլից ստացած լուրերը հաղորդում են, որ տեղական ժողովուրդը բաւական սառնութեամբ դիմաւորեց իշխանին։ Իշխանի ճանապարհորդութեան ժամանակ բէյլների վերայ գերաններ էին ձգել, մեքենայապետը տեսնելուն պէս, հազիւ կարողացաւ կանգնեցնել գնացքը, ՚ի հակառակ դէպս գնացքը դուրս կը պրծնէր բէյլսներից։

ՍՕՖԻԱ. Ապստամբած զօրքը հնազանդուեցաւ և խնդրեց իշխանից ներողութիւն։

ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳԻ ԲՕՐՍԱՆ

Երեք ամսական գրամուրհէրը

Լօնդօն	$23^{7}/_{32}$, $23^{11}/_{32}$ և $23^{1}/_{4}$.
Համբուրգ	197, $197^{1}/_{2}$
Պարիզ	$244^{1}/_{4}$, $244^{1}/_{2}$
Պօլուիմպերիալ	8 ր. 55 կ. սակ.
Մարս. կուպոն.	8 ր. 55 կ. սակ.
Արծաթ	1 ր. $28^{1}/_{2}$ կ. սակ.
Բօրսային դիս.	4 և 6 %

Պետակ. բանկի 5% տոմսեր.

1-ին շրջանի	100 ր. 37 կ. գն.
2-րդ »	99 ր. 62 կ. սակ.
3-րդ »	չ կ ա յ.
4-րդ »	$99^{1}/_{4}$ ր. կ. գն.
5-րդ »	$99^{1}/_{2}$ ր. կ. գն.

100 և 1000 արևելեան փոխառութեան 5% տոմսեր

1-ին շրջանի	$99^{1}/_{2}$ ր. — կ. սակ.
2-րդ »	$99^{1}/_{2}$ ր. — կ. սակ.
3-րդ »	99 ր. 62 կ. սակ.

Առաջին ներքին փոխառութեան 5% տանող գումարի

« տոմսեր	$235^{1}/_{4}$ ր. — սակ.
» 2-րդ	226 ր. կ. սակ.
$5^{1}/_{2}$% րենտեր	$104^{3}/_{4}$ ր. սակ.
Ոսկէ րենտ.	185 ր. — կ. սակ.
Երկաթուղու րէնտ.	$99^{1}/_{4}$ ր. կ. սակ.
Թիֆլիսի քաղաք. վարկի ընկեր. օբլիգացիաներ	$86^{1}/_{4}$ ր. առ.ք։

Պետերբուրգի բօրսայի տրամադրութիւնը խաղաղ է։

23 Օգոստոսի.

ՍՕՖԻԱ. Երէկ առաւօտեան ժամանեց այստեղ իշխան Ալէքսանդրը։ Նրան դիմաւորելու ժամանակ, ներկայ չէր այստեղի ռուսական հիւպատոսութեան ժամանակաւոր կառավարիչը։

ՊԱՐԻԶ. «Paris» լրագիրը Սօֆիայից լուր է ստացել, թէ իշխան Ալէքսանդրի հեռագրին Թագաւոր Կայսեր տուած պատասխանը բօլղարացիների վերայ խոր տպաւորութիւն գործեց. իշխանի կուսակիցների ուրախութիւնը հանդարտեցաւ։ Երկրի դրութիւն շատ մռայլ է երևում։

ԼՕՆԴՕՆ. Պատգամաւորները ժողովում գահական ճառի պատասխանի և բիւջետի հաստատութեան մասին դեռ ևս շարունակվում է կռիւը։ Երէկ բիւջետի առանց յետաձգելու քննութեան մասին կառավարութեան կողմից տրած առաջարկութիւնը ընդունուեցաւ, այն պայմանով՝ որ իրաւունք տրուի իրլանդացիների առաջնորդ Պարնելլին ներկայացնելու Իրլանդիայի կալուածատէրութեան պայմանների մասին արած փոփոխութիւնների օրինագիծը։

ԲԵՐԼԻՆ. Ռուսական արտաքին գործերի մինիստր պ. Գիրսը այսօր առաւօտեան ուղևորուեցաւ դէպի Պետերբուրգ։ Երեկուայ թւով «Boersen Courier» լրագրին Սօֆիայից հեռագրում են, թէ իշխան Ալէքսանդրը այնտեղ մուտք գործելու ժամանակ ունէր դէմքի մռայլոտ արտայայտութիւն։

Հաւատացնում են, որ իշխանը կամենում է ազգային ժողով գումարել և ապա հրաժարուել գահից։

ԿԵՕԼՆ. Երեկուայ թւով «Köln. Zeit» լրագրին Սօֆիայից հեռագրում են, որ իբր թէ իշխանը գիշերը մի հեռագիր է ստացել, որի մէջ իշխան Բիսմարկը խորհուրդ է տալիս նրան չպատժել տէրութեան յեղափոխութեան մէջ մասնակցողներին։ Իշխան Ալէքսանդրի ռուսական կայսեր ուղարկած հեռագիրը և նրա պատասխանը միայն այսօր յայտնի եղան այստեղ։ Թէ վերջնականապէս ինչ կորոշէ իշխանը, դեռ ևս յայտնի չէ։

Կ. ՊՕԼԻՍ. Անգլիական դեսպան Տօրնտօնը յետ կանչուեցաւ Լօնդօն և նրա տեղը ժամանակաւորապէս նշանակուեցաւ Բուքարեստի դեսպան Ուայտը, որը Կ.-Պօլսի վերջին կօնֆերենցիայում պաշտպանում էր Ալէքսանդր Բատտէնբերգին։

ԼՕՆԴՕՆ. Երէկ պատգամաւորների ժողովը վերջնականապէս ընդունեց գահական ճառի պատասխանելու ուղերձը։

Կ. ՊՕԼԻՍ. Իշխան Ալէքսանդրը դիպլօմատիկական գործակալների ողջունին պատասխանելով, հասկացրեց, թէ նա կը հրաժարուի գահից։ Սրանք չեն ընդունում այդ հրաժարականը, երկիւղ կրելով, որ իրենց կը փոխարինեն ռուսները։

ՍՕՖԻԱ. Իշխան Ալէքսանդրը պաշտօնապէս յայտնեց մինիստրների խորհրդին, թէ մտադիր է հրաժարուելու գահից։ Մինիստրութեան խորհուրդը ցրուեցաւ, չընդունելով խնամակալութեան վերաբերեալ որոշումը։

Խմբագիր հրատարակիչ
ՍՊԱՆԴԱՐ ՍՊԱՆԴԱՐԵԱՆ

ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

ԳՆԱՑՔՆԵՐԻ ԵՐԹԵՒԵԿՈՒԹԻՒՆԸ

«ԹԻՖԼԻՍ» ԿԱՅԱՐԱՆՈՒՄ.

Կառքեր, որոնք ճանապարհին գիշերելու կայարաններ ունին։

Թիֆլիսից դուրս են գալիս առաւօտեան 8 ժամին. Վլադիկաւկաս գալիս են երեկոյեան 5 ժ.—11 րոպ. և 5 ժ. 43 րոպ. մէջը։

Վլադիկաւկասից դուրս են գնում առաւօտեան 9 ժամին, Թիֆլիս գալիս են երեկոյեան ժամի 4 և 44 րոպ. 5 ժ. 25 րոպ. մէջ։

ՄԱՐԻԱՄԵԱՆ-ՅՈՎՆԱՆԵԱՆ ՕՐԻՈՐԴԱՑ ուսումնարանում աշակերտուհիների ընդունելութիւնները սկսուելու են ամսոյս 25-ին, երկուշաբթի օրը։

2—1

Մի ընտանիք, որ բաղկանում է մի կրթուած այրի կնոջից և նրա երեք դստերներից, (որանցից մինը ուսումն աւարտած Գայիանեան ուսումնարանում և գիմնազիայում, այժմ վարժուհու պաշտօն է վարում մի ազգային օրիորդաց դպրոցում, իսկ միւսները շարունակում են ուսումը)

Ցանկանում է ընդունել գիշերօթիկներ

ազգային կամ արքունի ուսումնարանների աշակերտուհիներից, նա և աշակերտներից (վերջինները մինչև 10 տարեկան հասակաւորներից։)

Պայմանների և այլ տեղեկութեանց մասին ցանկացողները կարող են դիմել Համբարձում Էնֆիաճեանցին։

1—1

ՊԱՀԵՍՏ
ԿԱՐԵՄԵՔԵՆԱՆԵՐԻ
ԳՈՐԾԱՏՈՒՆ

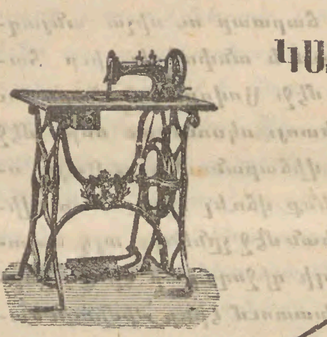

ՖՐԻՍՏԵՐ ԵՒ ՌՕՍՍՄԱՆ

Նոր պատենտի տէր
կատարելագործուած
ԿԱՏԱՐԵԱԼ ԱՊԱՀՈՎԱՑՈՒՄՆ
Ծախվում է
ԺԱՄԱՆԱԿ ՏԱԼՈՎ

Միակ գործակալ՝ Է. Ֆ. Աուֆ Էրման. Թիֆլիս Երևանեան հրապարակ. տ. Տէր-Աս տուածատրեանցի

100—86

ՇԱՏ ՉԱՓԱՒՈՐ ՎԱՐՁԱՏՐՈՒԹԵԱՄԲ
ՊԱՏՐԱՍՏՈՒՄ ԵՄ ՓՈՐՁԱՌՈՒ
ՀԱՇՈՒԱՊԱՀՆԵՐ,

Որոնք կարող են ԿՐԿՆԱՏՈՒՄԱՐ ՀԱՇՈՒԱԿԱԼՈՒԹԵԱՆ ԵՂԱՆԱԿՈՎ հիմնաւորապէս վարել առևտրական ամեն ճիւղերին վերաբերեալ հաշիւներ, թէ ՀԱՅՈՑ և թէ ՌՈՒՍԱՑ լեզուներով։

Ընդունում եմ նոյնպէս

Ապացուցագրերի, հաշուեցոյցերի և հաշուեգրքերի երեսով ՀԱՇԻՒՆԵՐ ԿԱԶՄԵԼՈՒ պատուէրներ։

Իմ հասցէն՝ «Նոր-Դարի»

Խմբագրութեան մէջ։

(բ) 20—6

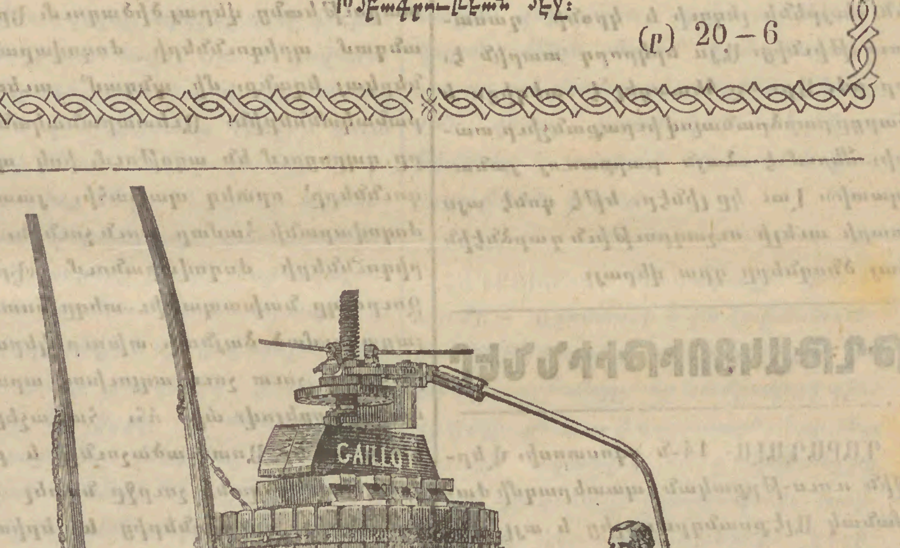

ՈՒՂԵՑՈՅՑ ԳՈՐԾՆԱԿԱՆ ԳԻՆԵԳՈՐԾՈՒԹԵԱՆ
ԳՐԵՑ
Կ. Կ. ՄԵԼԻՔ ՇԱՀՆԱԶԱՐԵԱՆՑ
Գինն է 60 կ.

ՊԱՏԿԵՐԱԶԱՐԴ ՁԵՌՆԱՐԿ ընտիր թղթի վերայ. տպագրութիւն պ. Մ. Վարդանեանի. Տփխիս։ Այս ձեռնարկը իւր պարզ ոճով և գործնական առաջարկութիւններով կարող է շատ օգտակար լինել մեր գինեգործներին և հետաքրքրական ժողովրդին։

Վաճառվում է ԹԻՖԼԻՍՈՒՄ, կենդրոնական գրավաճառանոցում և Ծահվերդեանի պաւիլիօնում։

ԵՐԵՒԱՆՈՒՄ ծախվում է պ. Գուլամիրեանի մօտ, ՎԱՂԱՐՇԱՊԱՏՈՒՄ՝ Զաքար Աբելեանի մօտ։

(բ) 20—17

ՈՒՍՈՒՄՆԱՐԱՆ ԵՒ ՊԱՆՍԻՕՆ.

Բագ. Միրիմանեանցի։

Պատրաստում է երեխայոց բոլոր արքունական գիմնազիաների համար։ Ընդունելութիւն և քննութիւն սկսվում են օգոստոսի 25-ին, իսկ ուսումը սեպտեմբերի 1-ին։ Գանօվսկի փողոցի դիմաց Սադօվօյի փողոցի վերայ № 40։

1—1